

VLADISLAV BRAJKOVIĆ

RIJEČ PRILIKOM PROMOCIJE JOSIPA BROZA TITA ZA POČASNOG DOKTORA SVEUČILIŠTA U ZAGREBU

Na prijedlog Nastavničkog vijeća Fakulteta političkih nauka, Nastavno-znanstvenog vijeća Fakulteta ekonomskih nauka, Vijeća Filozofskog fakulteta i Nastavničkoga vijeća Pravnog fakulteta,* Savjet Sveučilišta u Zagrebu, na svojoj sjednici od 4. prosinca 1969. donio je jednoglasnu odluku, da se Predsjedniku Republike Josipu Brozu Titu podijeli počasni doktorat Sveučilišta, i da se svečanost promocije obavi u proslavi 300-te obljetnice Sveučilišta.

Dodjeljivanje počasnog doktora Titu znači — kaže se u odluci Savjeta — tek skroman izraz priznanja i poštovanja velikom djelu mislioca i državnika, kome je u našoj povijesti teško naći primjera, — primjera ne samo po iznimnom herojstvu, nego i po svestranom očitovanju političke mudrosti i utemeljenosti političkih načela. Sudbinsko izvođenje jugoslavenskih naroda na putove slobode i napretka u najtežem razdoblju njihove političke, ekonomske, socijalne i kulturne historije, mogao je izvršiti samo veliki um, obogaćen životnom revolucionarnom praksom, temeljito upućen u ponašanje društvenih klasa i zakonitosti društveno-ekonomskoga razvitka.

Iz svake od raznovrsnih, brojnih i po objektivnom sudu gotovo nerješivih ratnih i mirnodobskih teškoća, unutrašnje i međunarodne političke situacije, u prilikama koje su prijetile i samome održanju i nezavisnosti, Josip Broz Tito pronalazio je putove slobode i očuvanja našeg narodnog opstanka. U mnogim nedoumicama ukazivao je na prave putove i sredstva, koji donose i pobjedu i uspjeh.

Titova historijska zasluga nije samo u tome što je izveo naše narode revolucijom u slobodu, nego i u tome što je pod njegovim rukovodstvom poduzeta izgradnja našega društva i stvaranje socijalnih temelja jugoslavenske zajednice naroda: od preuzimanja

* Svoj prijedlog Nastavničko vijeće Fakulteta političkih nauka donijelo je 17. siječnja 1969. god., Nastavno-znanstveno vijeće Fakulteta ekonomskih nauka 3. prosinca 1969., Vijeće Filozofskog fakulteta i Nastavničko vijeće Pravnog fakulteta 4. prosinca 1969. god.

od strane radničke klase upravo nad temeljnim proizvodnim sredstvima do sada, kada se, po izvršenom povijesnom zaokretu prema radničkom samoupravljanju i direktnoj demokratizaciji, rješavaju fundamentalni problemi preobrazbe čitavoga društva u sistemu samoupravnih socijalnih odnosa. Kao što je hrabrošću i odgovornošću, koja je svojstvena velikim ljudima povijesti usmjerivao sve razvojne etape koje su imale sudbonosno značenje za naš razvitak, Tito je i u najnovijem razdoblju odredio smjernice što predstavljaju stvaralački doprinos razvijanju ne samo socijalističkog društva u nas, nego i humanizaciji društva uopće.

U koncepciji Josipa Broza Tita o samoupravnom društvu kao višem obliku socijalističke demokratije, ujedinjeni su politički i ekonomski pogledi naprednijega razvitka i dalje izgradnje, i po njima su zaorane brazde ekonomske i društvene reforme naših dana. Inicijativom za praktičnu primjenu teorije i njen pravilan razvoj, i posebno za primjenu političko-ekonomskog znanja u razradi i u unapređenju društveno-ekonomskih odnosa, Tito je ukazao na nove oblike udruženoga rada i kroz njih na putove, racionalne integracije privrede.

Na odgovarajućim koncepcijama zasnovana su i Titova načela vanjske politike u međunarodnom životu. U ideji koegzistencije kao instrumenta pozitivnog razvitka međunarodnih odnosa, sadržana je prvi put u historiji formula očuvanja svjetskog mira s konkretnim zahtjevom za suradnju na progresivnom i djelotvornom razvitku čitave međunarodne zajednice.

Josip Broz Tito je jednako velik po svojstvima svoga karaktera kao i po ispravnosti svojih spoznaja i teoretskih stavova. Izuzetnost njegove pojave leži upravo u skladu i jedinstvu njegovih stavova i njegovih ostvarenja — rečeno je u odluci Sveučilišnog Savjeta.

* * *

Izvanredna ličnost, u velikome vremenu. Biografija... Titova biografija je živa narodna legenda, uklesano slovo u svijesti svakog našeg čovjeka, našega i budućih pokoljenja, svjetli znamen obogaćivan svakim danom proslave mladosti.

To nije samo naša ličnost, to je ličnost čovječanstva, svih njegovih naprednih ljudi.

Radnik, borac-revolucionar, vojskovođa, političar, državnik, mislilac.

Usudujem se stoga ponadati se, da ću iskazanu mi čast — da kao senior četiriju fakulteta društvenih nauka predlagača ovog značajnog čina, budem u ovom znamenitom času Sveučilišta promotor, najpodesnije, iako nikad potpuno ni dostojno časa i ličnosti, ispuniti, ako, u okvirima znanstvene djelatnosti njihove, istaknem značenje samo dvaju velikih dostignuća u djelu Josipa Broza Tita. Jednoga na polju unutrašnje naše izgradnje, a drugo-

Kroz ustanovu radničkog samoupravljanja rješavaju se naši fundamentalni problemi preobrazbe čitavog društva u sistemu samoupravnih socijalističkih odnosa. Josip Broz Tito je — u nedavnoj prilici poput ovog svečanog trenutka — ukazujući na suštinu istinskog humanizma i mogućnost njegova konkretnog ostvarenja kako ga je Marx postavio, istakao, da ideja vodilja leži u procesu oslobođavanja rada, radničke klase, i da je to jedino mogući put kojim ta klasa oslobođavajući sebe oslobađa istovremeno čovjeka, sve ljude, na putu stvaranja besklasne, komunističke zajednice. Ali za sprovođenje te ideje u viziji novog položaja oslobođenog čovjeka nema i ne može biti dogmatizma, jer bi opteretio dalje korake ka vezivanju zajedničkih interesa, udruživanju rada na kvalitetno višem nivou, razvijanju vižih i širih samoupravnih odnosa. Samoupravljanje je najjači stimulans za najbrži razvoj moderne i racionalne privrede, poluga koja omogućava radnom čovjeku da se u punoj mjeri ispolji kao glavna snaga ne samo proizvodnih nego i društvenih procesa. To jest sustav koji se dograđuje, ali mu je suština u tome da proizvod rada na svim nivoima i u svim područjima ljudske djelatnosti dođe u pravom smisla pod neposredno upravljanje onih koji ga stvaraju i da se vladavina nad radom pretvori u instrument volje udruženih proizvođača. U tome zadatku treba da se povežu i materijalno i duhovno stvaralaštvo. Tu povezanost najvidnije i najsadržajnije potvrđuje upravo današnja manifestacija, kojom se iskazuje priznanje autoru teoretske obrade samoupravnog socijalizma i ostvarivanja njegova u praksi

Ova manifestacija nesumnjivo znači i obavezu za sve radnike na polju društvenih nauka, politologe, ekonomiste, sociologe, da izučavanjem zakonitosti razvitka i društvenog napretka u produbljivanju sistema samoupravljanja i socijalističke raspodjele dohotka prema radu, u kojem i klasni i nacionalni interesi nalaze svoje podudaranje, i u kojemu radnička klasa postaje nosilac i nacionalnih interesa i nacionalne emancipacije, osvjetle put, kojim će Jugoslavija — socijalistička zajednica naroda i narodnosti — brže kročiti ne samo u red produktivno razvijenih zemalja svijeta, nego i sve jače potvrđivati humanu odliku svoje društvene izgradnje. U protivnom, naše bi društvo postalo negacijom smisla svoga opstanka i rađalo neminovnim otuđenjem čovjeka od njegovih prava.

Na polju međunarodnog života, poznato je da je Josip Broz Tito svojim pogledima i svojim čvrstim stajalištem u odsudnim zbivanjima na međunarodnom poprištu ne jednom zadužio narode svijeta i svjetski mir. I više od toga, on je ukazao na načela na kojima treba da počivaju međunarodni odnosi u suvremenom razvitku naroda i država. Još u najtežim suprotstavljanjima među velikim silama u doba hladnog rata, kada je razvoj međunarodnih događaja prijetio da dovede u pitanje tekovine koje su narodi izvojevali u borbi protiv nasilja, tekovine izražene u Povelji Uje-

dinjenih naroda, Tito je uporno isticao da ta Povelja odražava shvaćanje o jedinstvu svijeta i da je, bez obzira na razliku u društvenim sistemima, aktivna suradnja svih država ne samo moguća nego i neophodna. Josip Broz Tito stvorio je time ideju i postao pobornik miroljubljive aktivne koegzistencije među narodima.

Prišavši neumornom širenju i tumačenju njenog pravog značenja, uspio je da ona postane svojina svijeta i pojam međunarodne politike. Uspio je da ona dobije vid političke doktrine koja podrazumijeva: međunarodnu politiku zasnovanu na određenim načelima, jednom konkretnom programu i jednoj stalnoj svakodnevnoj praksi, u prvom redu borbi protiv rata, za mir. Politika aktivne koegzistencije postala je praktičan metod sprovođenja u život Povelje Ujedinjenih naroda, ustava današnje međunarodne zajednice. Dosljedno tome, boreći se za mir a protiv rata, Josip Broz Tito ustao je i protiv postojećih blokova u svijetu, koji siju nepovjerenje među narodima, razvijaju zlokobnu trku u naoružanju i podržavaju ratnu opasnost, ustao je neumornim zalaganjem da udari temelje politici nesvrstanosti, koju usvajaju mnogi narodi i države, i najnapredniji slojevi u svim društvenim sredinama svijeta.

Nadahnuti tim stajalištem i svjesni saznanja da politika koegzistencije mora dobiti i pravni lik, jugoslavenski pravници prišli su proučavanju njene pravne formulacije. Uspjeli su da svjetsko Udruženje za međunarodno pravo prije 13 godina, na svome Kongresu u Dubrovniku 1956, prihvati princip da miroljubiva koegzistencija bude zasnovana na pravnim pravilima, koja sadrže za sve države, ma kakve bile razlike ili protivječnosti koje potječu iz društvenog, privrednog ili političkog sistema, dužnost da stalno i miroljubivo, kako u okviru tako i izvan Ujedinjenih naroda surađuju: na ostvarivanju ciljeva, načela i obaveza Povelje, na poboljšanju svih postojećih ustanova međunarodnog prava i stvaranju novih, na razvoju i poštovanju toga prava i na mirnom rješavanju svih sporova među državama. Dalje ispitivanje pravnih aspekata koegzistencije od strane svjetskog Udruženja za međunarodno pravo stvorilo je put raspravljanju toga problema u Ujedinjenim narodima, a konferencija Udruženja, održana u Tokiju 1964., usvojila je 16 načela ili pravnih pravila miroljubive koegzistencije, i time je razrađeni sadržaj vidovite misli Josipa Broza Tita ušao u doktrinu međunarodnog prava.

Magnifice Rector, eximii viri laudem exposui modestam. Nedostatnoj riječi djelo dade sadržaj.